

VIII FOLKLORISTIDE TALVEKONVERENTS

28. veebruaril ja 1. märtsil k.a korraldasid Tallinna Ülikooli Eesti Humanitaarinstituudi maastiku ja kultuuri keskus, Kultuuriteooria tippkeskus ja Akadeemiline Rahvaluule Selts Tallinna Ülikoolis konverentsi „Folkloor linnas ja linnast”. Nagu pealkirigi ütleb, oli konverentsi fookuses eelkõige linnafolkloor, kuigi käsitlemist leidsid ka muud sellega piirnevad teemad ja rahvaluuleliigid. Ühe folklooriallikana on tõhusalt kasutatud internetti.

Ehti Järv ja Pille Runnel (mõlemad ERM) tutvustasid uue linnateemalise näituse jaoks korraldatud laste essee- ja joonistusvõistluse „Mina linnas” tulemusi (ettekanne „Koolilaste lood linnakogemustest – uurimisprojekti kaardistamine”). Ühest küljest näitab võistlusel kirjeldatud „oma kohtade” teema, millised võimalused on lastel linnaruumi kasutamises kaasa rääkida, teisalt on nende kirjeldatud kohtadel kokkupuuteid kohapärimusega.

Piret Voolaid (KM) vaatles ettekandes „*Pane see enda staatuseks ja saa teada, mida inimesed sinust arvavad!* Earühma identiteediloomes *Facebook*’i ahelpostituste näitel” 10–12-aastaste tüdrukute ahelpostituste sisu ja vormi ning liigendas neis esinenud teemad: sõprussuhted, pere ja kodu, kool, lemmikloomad, ühiskondlikud sündmused jm. Varasemast traditsioonist tuntud kettkirjade ja sõbraraamatutega sisult sarnane žanr toetab varateismeliste individuaalseid eneseotsinguid ja sotsiaalsete oskuste arengut ning annab ühtlasi uurijale olulist teavet ajastu, keskkonna, kultuuri ja noorte maailmapildi kohta.

Eda Kalmre (KM) käsitles kahe Eestis hiljuti levinud kuulujututsükli teket

ja algupära („Beebiporgandid ja salati-pesu – kaubanduslikud muistendid ja kuulujutud Eesti tarbimistühiskonnas”). 2009. aasta sügisest hakkas Eesti suhtlusvõrgustikes ja hiljem ajakirjanduses levima kuuldus, et siinsetes poekettides pakutakse tarbijale vanu salateid, millest on kaste välja pestud ja uuega asendatud. Kuigi konkreetne kõmu on Eesti algupäraga, on sellised jutud universaalsed ja põhinevad üldistatult inimeste hirmudel uute või võõrapäraste toodete ees, puhtuse eiramise, suurfirmade või etniliste gruppide domineerimise ja vandenõu ees.

Ell Vahtramäe (Eesti Põllumajandusmuuseum) uuris, kuidas kajastub maakeskkond eeskätt *Facebook*’is („Urbanistlik põllumajandus internetis”). Kõnelejale tundus, et põllumajandus iseenesest ei ole teema, mille üle palju sõna võetaks. *Facebook* on eelkõige suhtluskeskkond, kus piirdutakse üldteemadega.

Jaanika Hunt (KM, TLÜ) rääkis keha kasutamisest leinamise vahendina („Kehale nõelutud lein. Mälestustätöveeringud”). Kui Põhja-Ameerikas ja Polüneesias usuti omal ajal, et tätöveeringud aitavad inimesel paremini orienteeruda surmajärgses maailmas, siis tänapäeval on selline kehamärgistamisviis tänu internetile ja kultuurilisele ühtlustumisele saanud muuhulgas ka leinamis- ja mälestusfunktsiooni. Sellised kehakau-nistusviisid, samuti virtuaalsed mälestuspaigad on märgid leinakombestiku muutumisest.

Stereotüüpide üle laiemalt ja kitsamalt arutles Elo-Hanna Seljamaa (TÜ) ettekanne „Miks mitte uurida Lasnamäed”. See paik seostub paljudele eel-

kõige venelastega. Esineja jõudis poolteist aastat kestnud välitööde käigus järelduseni, et Lasnamäe on nii tavaline linnaosa kui ka kõnekujund, epiteet ja metafoor, mida eri toimijad kasutavad enda ja teiste positsioneerimiseks ning valitsevate olude kritiseerimiseks.

Sille Kapperi (TLÜ) ettekanne „Talurahva tantsupärimusest 21. sajandi linnas” käsitles linnafolkloori ühe osana tantsu, mis varieerub eri kontekstides. Maalt linna „kolinud” talupojatantsu variantsus tuleneb tantsijate eesmärkide erinevusest, sõnaliste tantsukirjelduste lünklikkusest ja ka ajastust.

Tiiu Jaago (TÜ) kirjeldas regilaulude linna suhtumise eri aspekte [„Linnateema vanemas rahvalaulus (pärimusliku ajaloo vaatepunkt)“]. Ühest küljest seostub linn positiivsusega – seal on kaubandus, rikkus; teisest küljest nähakse linna moraalitu paigana, kus elavad kergete elukommetega naisterahvad. Ettekandes uuritakse, kas regilauludes esinevaid kujundeid oleks võimalik mingil määral ka ajalooliselt kontekstualiseerida, näiteks väljarände, sõjatemaatika ja muuga.

Aado Lintrop (KM) käsitles Tallinna vanalinnapäevi ja kultuurilist laenamist („Värvamängust nii ja teisiti”). Ükski kultuurilaen ei kasva välja tühjalt kohalt, alati on olemas mingi taust, mis võimaldab laenata. Nii mõnegi uusrituaali algatamisel viidatakse meil „vanade eestlaste kombele”, millel ei pruugi asjaga suurt sidet olla. Näiteks meil üldtuntud värvamängu ning samanimelise kultuurilise ettevõtmise puhul saab rääkida teadlikust kontekstiloomest.

Mall Hiemäe (KM) tutvustas jõu-

lukuuse-traditsiooni („Väljakukuusest riituseobjektina”). Mustpeade gildi jõulu- ja vastlatähistamise kirjeldustes on juba XVI sajandil juttu elusa okaspuu väljakandmisest Riia ja Tallinna turuplatsile. Kristliku jõulupuukombe algus on seotud Strassburgi linnaga aastast 1605. Komme kinnistus XVIII sajandil. Eesti ja saksa linnaperedesse levis kinkimis- ja jõulukomme XIX sajandil. Väljakukuuse-traditsioon kinnitas Eestis uuesti kanda 1930. aastast.

Marju Kõivupuu (TLÜ) rääkis ühest keskaja ja varauusaja Euroopa omapärasest kombest („Varauusaegne maagia linnas – kass ehitusohvriks”). Aastakümneid tagasi leiti Tallinna Raekoja platsil asuvast majast XVIII sajandist pärit kassimuumia. Esineja valgustas selle kummalise leiu tagamaid. Ilmselt oli tegemist Saksamaalt meile levinud kaitsemaagilise praktikaga, mis pidi vähendama vilja hävitavate ja katku levitavate rottide arvukust.

Ettekandes „Euroopa eestlaste seisukohast 2. Etnilised stereotüübid *YouTube*’i klippidena” vaatlesid Mare Kõiva ja Liisa Vesik (mõlemad KM) internetti postitatud klippi „YUROP according to Estonians!”, mis oma olemuselt on rahvuste visualiseeritud stereotüüpide kogum. Igal etnilisel rühmal on humoorikaid, eneseiroonilisi, satiirilisi stereotüüpe, oma ja teise rühma identifitseerimiseks. Sissejuurdunud arvamusi teiste rahvuste kohta leidub kõigis folklooriliikides. Tänapäeval on suhtumised tugevasti mõjutatud ka meediast.

INGE ANNOM